

Liturgie:

Votum en Groet

Psalm 1 (levensliederen)

Gelukkig is de man die niet bezwijkt
voor slecht advies dat veelbelovend lijkt.
Hij staat niet stil bij zondaars en hun zaken,
en zit niet waar ze God belachelijk maken.
Nee, hij geniet van wat de HEER hem leert:
zijn wet waaruit hij dag en nacht citeert.

Hij is te vergelijken met een boom,
geplant aan water dat aanhoudend stroomt:
een boom die op zijn tijd veel vrucht zal dragen,
zijn blad blijft groen, zelfs op de heetste dagen.
Hij groeit en bloeit, het gaat hem voor de wind,
de HEER is hem in alles goedgezind.

Hoe anders is de mens die zonde zaait.
Hij lijkt op kaf dat met de wind verwaait.
Het eerlijk oordeel zal hij niet verdragen
en bij rechtvaardigen zal hij vervagen.
Wie slecht is gaat op weg naar duisternis.
De HEER gaat mee met wie rechtvaardig is.

Gebed

Prediker 4 : 17 - 5 : 6

Ps 85 : 3 & 4 + 2b (als een geheel)

Jakobus 1 : 19-27 De daad bij het Woord

LvK 21 : 4-7

Formulier HA III (Instelling en gedachtenis)

Tafel 1

LvK 360 : 1

Tafel 2

LvK 360 : 2

Tafel 3

LvK 360 : 3

Tien Woorden

Gez 121 : 7-9

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus, mijn broeder en mijn zuster,

‘Eigenlijk zou het anders moeten. Maar ja, zo ben ik nu eenmaal; het is nu een keer zo. De praktijk is zo weerbarstig’ (afb.). ‘Ik weet wel dat het niet goed is. Ik zou het eigenlijk niet moeten doen. Ik weet het, je hoeft me niets te vertellen’. ‘Makkelijker gezegd dan gedaan. Het ontbreekt me aan daadkracht. Ik zou er eigenlijk mee moeten stoppen. Inderdaad, het vlees is zwak’.

Het gaat mij nu om het woordje ‘eigenlijk’. Dat houdt twee werelden in stand. Je weet dat er iets niet klopt. Je weet dat het anders zou moeten. En tóch breng je er geen verandering in. Je gaat er gewoon mee door. Je houdt de bestaande praktijk in stand. Tegen beter weten in. Het lijkt of dat ‘eigenlijk’ je geweten moet sussen.

Jezus heeft nooit gevraagd: ben je het er eigenlijk wel mee eens. Of: klinkt dat redelijk? Kun je er wat mee? Sluit dat aan bij je? Hij vroeg meer dan instemming. Hij vroeg om volgelingen. Mensen die gevolg trekken uit zijn onderwijs. Gelukkig die hoort en doet!

Voeg de daad bij het Woord dat je hoort

Luisteren: een en al oor

Luister eerst eens goed voordat je iets zegt. De ander krijgt niet eens de kans zich uit te spreken. Hij wordt door jou na een paar woorden al in de rede gevallen. Je staat gelijk al met je woordje klaar. Er is zo weinig geduld en bereidheid naar de ander te luisteren. We luisteren met een half oor, omdat het aan interesse ontbreekt. Of we geven het gesprek een wending door over heel iets anders te beginnen. Luister eerst eens, voordat je iets zegt. *Wees snel met horen, langzaam met spreken.*

Eerst je oren gebruiken en dan pas je mond. Tegelijk gaat moeilijk. Alsof er een schakelaar tussen zit: als je mond opengaat, gaan je oren dicht. Echt luisteren, hoe moeilijk is het. En hoe waardevol! Jakobus is een man van de praktijk. Hij heeft geobserveerd dat het ons moeite kost om goed naar elkaar te luisteren. En dat is helaas niet anders als God aan het woord komt. We luisteren met een half oor ook bij Hem. Of wij laten Hem maar met moeite uitspreken. En we hebben al snel ons weerwoord klaar. We onderbreken Hem met onze meningen.

Maar van Gods woorden moet je het juist hebben. Daarmee is het allemaal begonnen. Jullie zijn andere mensen geworden, omdat je hoorde, wat je nooit eerder had vernomen. De waarheid kreeg vat op je. Het pakte je, je werd er door gegrepen. Je ging anders tegen de wereld om je heen aankijken, anders tegen jezelf aankijken, anders naar de toekomst kijken. *Hij wilde ons door de verkondiging van de waarheid tot leven roepen, om ons de eersten te maken in zijn schepping.* (Jak 1:18).

Als God spreekt, onderbreek Hem dan niet, laat Hem eerst eens rustig uitspreken. Probeer het niet beter te weten dan God. Welwillend luisteren, daar komt het op aan. Dat is een hele kunst. Het ligt ons van nature helemaal niet wat God zegt. Wij

zijn geneigd op ons zelf af te gaan. God in de rede te vallen. We komen met onze 'ja-maars' en onze bedenkingen. We willen eerst zeggen wat wij ervan vinden, hoe wij de zaken inschatten en beoordelen.

Of we protesteren heel heftig en weigeren door de knieën te gaan. Daarom wees snel met luisteren, langzaam met spreken,...langzaam boos worden. Waarom dat laatste? Omdat God ook dingen kan zeggen die ons irriteren. Wat ons niet ligt of ons helemaal niet goed uitkomt. *Van nature zetten we onze stekels overeind als God ons ter verantwoording roept.* Vooral wanneer Hij ons corrigeert en ons aanspreekt op onze houding of ons gedrag. Wat kunnen we steigeren wanneer God ons terechtwijst. We laten dat lang niet altijd merken. Maar in onze binnenkamers speelt zich veel meer af dan wij naar buiten laten komen.

Woorden implanteren

We komen pas tot daden als de woorden van God goed tot ons zijn doorgedrongen. Wil ons geloof daadkracht krijgen, dan zullen we ons eerst hiervan bewust moeten zijn. Eén, dat we van nature slecht luisteren en twee dat we ook niet eens willen luisteren. Wat doe je daar aan? Om met het laatste te beginnen: leg eerst de verdorvenheid en denkbaar wangedrag af. Gooi aan de kant wat je ervan weerhoudt naar God te luisteren, wat zich tegen God verzet. Jakobus vergelijkt dat met *onkruid wieden*. Een nare bezigheid. Haal het weg, ook al weet je dat het weer opkomt. Zet de irritatie en wrevel opzij die in je op komt.

Door die woordinplant krijg je als het ware een tweede natuur erbij (afb). Maar die natuur wordt alleen in stand gehouden, wanneer je ook blijft luisteren. Pas wanneer je de woorden van God goed tot je laat doordringen kan er iets in je blijven groeien. Als je je afsluit voor de boodschap, verdwijnt op den duur die tweede natuur. Je geloof wordt steriel en sterft een stille dood.

Vervolgens: neem het ingeplante woord met zachtmoedigheid aan. Dat wil zeggen, neem het vriendelijk in ontvangst. Kap het niet af, maar laat het landen, door geduldig luisteren. Zachtmoedig, dat is mild; dus niet hoogmoedig, als betweter. Niet alleen horend wat je wil horen. Niet eigengereid, maar bereidwillig. *Als het woord in goede aarde valt, kan het geloof groeien*, en zul je vroeg of laat de vruchten ervan plukken.

Aannemen van dat woord is dus meer dan alleen verstandelijk beamen: eens zijn. Je wordt als hoorder anders aan het werk gezet. Ontvang de woorden van God niet kwaad-aardig, maar goed-aardig. Als een ontvankelijke akker, toebereid, bereidwillig. Niet als het platgetreden paadje van je eigen vooroordelen. Niet als de stoere rots van je eigen overtuigingen. Niet op terrein waar het onkruid welig tiert. Waar de stekels recht overeind staan van een kritische en stekelige houding. De goede aarde ontvangt het zaad van het Woord vriendelijk en laat het in zich opkomen. Van dat levenwekkende woord -dat uw levens kan behouden- moeten we het hebben. Het ingeplante woord kan alleen maar groeien als het de ruimte krijgt en goed opgenomen wordt.

Jakobus schreeuwt dus niet: 'geen woorden maar daden'. Hij speelt horen en doen niet tegen elkaar uit. Het gaat samen op. Hij schrijft: 'Alleen horen is niet genoeg.' Ga doen wat je gehoord hebt, wees 'daders van het Woord'. *Centraal staan niet onze daden, maar Gods Woorden!* Horen en doen horen bij elkaar = gehoorzamen. Maar dat woord is steeds minder populair. Of het moet zijn: *Just do it* (afb)! Mensen die horen, zonder te doen, luisteren niet goed.

Bewust spiegelen

Nog een vergelijking. Nu met een spiegel (afb.). De spiegels waar Jakobus het over heeft waren veel vager dan de onze. Vervaardigd van zilver of tin, waren ze minder werkelijkheidsgetrouw. Ze lagen ook meestal horizontaal op tafel, zodat je voorover moest buigen om erin te kunnen kijken. Als mensen de woorden van God niet tot zich laten doordringen, lijken ze op mensen die zichzelf even vluchtig in de spiegel bekijken. Terwijl ze weglopen zijn ze al weer vergeten hoe ze eruit zagen. Ze kijken wel, maar vluchtig en oppervlakkig. Het kijken in de spiegel haalt in de praktijk niets uit.

Precies zo vergaat het de mensen die het evangelie (aan)horen, maar ze zijn de kerk nog niet uit of zij zijn bijna alles als weer vergeten. Het blijft bij een vluchtige reactie: het was mooi of wat heb ik weer gemist, of 't was weer niet veel... En dan is er koffie, misschien met nog een ietsje pietsje aroma van de kerkdienst eromheen. Mensen bij wie het evangelie niets uitwerkt, zegt Jakobus, luisteren niet goed. Het zijn vergeetachtige hoorders. Het blijft ze niet bij. Ze lijken op iemand die even in de spiegel kijkt of alles nog wel goed zit. Voor mekaar. Ze hebben van zichzelf bar weinig gezien, hun blik in de spiegel is een knipoog naar zichzelf. Of naar de ander en niet meer dan een gebaar naar de Heer.

Het onderwijs van Jakobus doet sterk denken aan de woorden van zijn broer, Jezus zélf: niet een ieder die tot Mij zegt: Heer, Heer zal het koninkrijk binnengaan, maar wie *doet* de wil van mijn Vader die in de hemelen is. Dat zijn mensen die de Heer wel bij name kennen, maar bij wie Hij niet meer dan een vluchtige indruk achterlaat. Dat ligt niet aan de Heer Jezus, maar dat ligt aan hen zelf. Ze hebben Hem alleen aangehoord, maar niet *echt* naar Hem geluisterd. *Wie zegt maar niet doet, die luistert niet goed!* Houdt jezelf de spiegel voor...

Wanneer je hoort, zonder het in je op te nemen, bedrieg je je innerlijk (hart). Je spiegelt jezelf voor dat het wel goed zit. Maar horen, zonder gehoorzamen, is jezelf voor de gek houden. De ware hoorder is iemand die zich verdiept in wat hij hoort. Die er moeite voor doet en zich voorover buigt. Hij probeert het aandachtig in zich op te nemen zodat het hem of haar bij blijft.

Gelukkig, wie zich verdiept in de volmaakte wet van God. De volmaakte wet hoeft niet af te schrikken. Het gaat niet om een bundeling van voorschriften, wet op wet, eis op eis. *Wet moet veel ruimer worden opgevat, het heeft hier de betekenis van onderwijs, instructie (thora)*. Dat wil zeggen alles waar de Heer ons wijzer mee wil maken, en wat Hij heeft gezegd. Dat zijn niet alleen leefregels, het zijn ook de beloften die eraan verbonden zijn. Dat het zo ruim moet worden opgevat,

blijkt ook hieruit dat Jakobus het woord vrijheid eraan vastkoppelt. De volmaakte wet van de vrijheid. Alles wat God je te zeggen heeft maakt de mens echt vrij.

Van deze spiegel geldt niet: wie altijd in de spiegel ziet, en zich met schoonheid vlijt, die kent de ware schoonheid niet, maar jaagt naar ijdelheid. Deze spiegel daar kun je niet genoeg in kijken. Niet voor een ander kijken (o dat is voor hem bestemd!), maar jezelf bekijken. Die spiegel onthult wie je in werkelijkheid bent (zoals het spiegeltje aan de wand). De spiegel van de wet van de vrijheid, onthult hoezeer wij nog slaaf zijn van onze kwade gewoontes, en hoezeer we nog vastzitten aan onze eigen inzichten, en hoe bekrompen we vaak nog zijn. Wanneer je je verdiept in die spiegel krijg je te zien: jij bent echt niet de schoonste. Je bent iemand waar God zijn eigen Zoon voor in de dood moest geven. En om dan te blijven kijken, dat is niet eenvoudig.

Maar als je *aandachtig blijft kijken, zie je het gezicht van Jezus Christus oplichten*. Dan hoef je je niet lam te schrikken, zodat er niets meer uit je vingers komt. Je mag juist leven in de ruimte en de vrijheid die Christus voor je heeft gecreëerd. Het is zijn Geest die werkelijk vrij maakt. Vrij van zonde en straf. Maar ook vrij om in dienst te komen van God en de ander en jezelf. Zoals beloofd *Ik zal mijn wet in hun binnenste leggen en hem in hun hart schrijven. Dan zal ik hun God zijn en zij mijn volk* (Jeremia 31). Dit is het nieuwe verbond dat ik hun ongerechtigheid zal vergeven, hun zonden niet zal gedenken én dat ik de wet zal schrijven in hun harten. Dat is geen geforceerde gehoorzaamheid, van buitenaf opgelegd, maar van binnenuit gewerkt.

Dat bedoelt Jakobus te zeggen met: wie zich verdiept in de volmaakte wet, *als iemand die ernaar handelt – hem valt geluk ten deel, juist om wat hij doet*. Niet: die worden gelukkig omdat ze het zo goed doen. Maar het afgaan op de woorden van de Heer Jezus betekent beleven van geluk hier en nu. Wanneer je werkelijk luistert, beleef je er iedere dag geluk aan. Want die woorden maken iets in je los. Ze leggen beslag op je, ze gaan je manier van spreken en doen beïnvloeden. Wie werkelijk luistert, komt vroeg of laat tot de ontdekking, hoe deze woorden een heilzaam effect krijgen in je leven. Als God je oproept zijn woorden te doen, werpt Hij je echt niet terug op jezelf. Hij roept je op veel te verwachten van de levenwekkende werking van zijn woord. Hij kan dit zeggen omdat zijn Geest erin meekomt, die de daadkracht garandeert. Het sacrament van het HA bevestigt en verzekert dat op een intensieve manier.

Daadwerkelijk reageren

Walk the talk (afb). Het is mooi te horen of een prediker goed werk heeft geleverd, het Woord heeft gesproken. Echte godsdienst werkt iets uit. Anders is het waardeloos. Jakobus neemt geen blad voor de mond. Wanneer iemand godsdienstig meent te zijn, maar zijn tong niet in bedwang heeft, is hij bezig zichzelf te misleiden. Zijn vroomheid stelt niets voor. Mensen kunnen zich o zo vroom opstellen, en precies vertellen wat er allemaal misgaat, maar dat is nog niet hetzelfde als God dienen.

Dat Jakobus hiermee komt, zal te maken hebben met het feit dat de gemeenteleden elkaar te lijf gingen met het zwaard van de tong. Verderop in de brief zegt hij: laat niet zoveel onder u leraars zijn. Waaruit komt bij u strijden en vechten voort? We krijgen de indruk dat er slecht naar elkaar geluisterd werd en veel over elkaar gepraat. Wie maar raak kletst, en er op los rebbelt, mag denken een goed christen te zijn, maar die misleidt zichzelf.

Jakobus omschrijft wat een onberispelijke godsdienst inhoudt. Dat is omzien naar wezen en weduwen in nood. Dat Jakobus juist hen noemt kan hiermee samenhangen dat deze groepen er het slechtst aan toe waren in zijn dagen. Jakobus maant met nadruk om te zien naar de zwakken in de samenleving, de mensen die het 't meest nodig hebben. Uit de eerste eeuw weten we dat de kerk in Rome het levensonderhoud verzorgde voor 1500 weduwen en armen in de stad. Zulke groepen aan de rand van de maatschappij zijn er altijd. Ook in de tijd van Jezus. Wie zijn die zwakken vandaag? Nog steeds de meest kwetsbaren: wezen, de weduwen, alleenstaande moeders en vaders, in de steek gelaten kinderen, vast en zeker! Maar zou het ook niet een vreemdeling in ons midden kunnen zijn?

Wie goed in de spiegel heeft gekeken van de wet der vrijheid, die heeft oog in oog gestaan met de liefde zelf. En wie goed kijkt, die wordt iemand die oog krijgt voor de mens in nood. Echte godsdienst is barmhartig zijn omdat je zelf leeft van barmhartigheid.

Nog een laatste kenmerk daarvan. Dat is jezelf onbesmet van de wereld bewaart. Niet dat je uit de wereld moet vluchten. Hoe zou je anders om moeten zien naar de zwakken. Maar je moet je niet laten bevuild met de vuilspuiterij om je heen. Niet via het kastje allerlei smeertroep je huiskamer in laten komen. Geen hechte band aangaan met mensen die Godvijandig leven, door jezelf voor te houden dat je daar immuun voor bent. Want je bent besmet voor je het weet. Echte godsdienst is strijd aanbinden met alles wat niet uit God is. Dat vraagt veel inspanning en veel zelfcorrectie. Voortdurend toetsen en bij jezelf nagaan waar je mee bezig bent. Dat is bewust leven en gehoor geven.

Wil je wat bereiken in de kerk en met de kerk, dan hoeft er niet minder gepraat, gepreekt, geschreven, gediscussieerd en vergaderd te worden. Dan is er iets anders nodig. Dat ons praten, preken, schrijven, discussieren en vergaderen beheerst worden door Jezus Christus. Dit is niet leven op eigen kracht. Het is leven uit wat je te horen krijgt. Geloven metterdaad vraagt om een luisterhouding. Goedaardig de boodschap tot je laten doordringen. En het kan niet anders of dat krijgt zijn uitwerking in je leven. Je gaat je anders opstellen. Je wordt er echt anders van als je je telkens verdiept in wat God te zeggen heeft. *Je krijgt steeds beter zicht op jezelf, steeds meer oog voor anderen, en steeds groter zicht op Jezus Christus.* Het levende woord aannemen, dat is Hem vriendelijk ontvangen. Aandacht opnemen, dat is je spiegelen aan Hem (afb.). Luister naar zijn stem. Geef gehoor aan Hem. Gelukkig ben je als je hoort én doet. Daar is Hij het meeste van gediend. Daar is Hij het meeste mee gediend.